

Hoe veerkrachtig is een economie die voor een vijfde platligt? Hoe lang kan de Nederlandse overheid inkomensgaten blijven dichten? En is het slim om economische welvaart op te geven voor gezondheid?

Hoogleraar International Economics & Business Harry Garretsen vindt dat het kabinet verstandige keuzes maakt.

IRENE OVERDUIN

Harry Garretsen, hoogleraar International Economics & Business aan de Rijksuniversiteit Groningen, is niet een man van stellingen, en in deze tijd van coronacrisis al helemaal niet. „We hebben te maken met een unieke schok. Een schok met een omvang zoals we die in de moderne tijd nog nooit eerder hebben gezien. Iedereen die heel stellig dingen beweert, bijvoorbeeld over een tegenstelling tussen gezondheid en economie, zou ik een beetje wantrouwen.”

Het idee grijpt om zich heen dat de prijs van gezondheid misschien wel te hoog is. Waar staat u in deze discussie?

„Als je economie heel eng definieert als een baan en een loonstrookje, dan lijkt er al gauw een scherpe tegenstelling te zijn. Maar het is een schijntegenstelling. Economie is meer dan geld. Wie een breder welvaartsbegrip hanteert, ziet dat het ook over gezondheid gaat, over milieu, over duurzaamheid. Gezondheid draagt bij aan onze welvaart.

Dat is iets anders dan dat er nooit keuzes te maken zijn. Maar die werden in de gezondheidszorg voor de crisis ook al gemaakt. Ons gezondheidssysteem was al zo ingericht dat er niet automatisch doorbehandeld wordt tot en met de laatste patiënt. Dat is nu niet anders.”

„We doen er verstandig aan de discussie enigszins op te knippen. We hebben nu een acute crisis, waarbij ervoor gekozen is om op korte termijn de gezondheidsrisico's terug te dringen. Dat gebeurt met een tijdshorizon van een maand of drie, vier. Daarna komen we in de periode van de exit-strategie, waarin we de gezondheidsrisico's op een aanvaardbaar niveau houden en tegelijkertijd meer oog krijgen voor andere zaken die ook van belang zijn. Dan heb je het over de economie in enge zin, de banen.”

Is er iets te voorspellen over de effecten van de semi-lockdown op de economie?

„Bijna alle landen proberen het virus eronder te krijgen met een lockdown of varianten daarop. De strengheid varieert een beetje. Omdat dit een unieke schok is, kunnen we niets met zekerheid zeggen over effecten. Wel is er vorige week een mooie paper verschenen over de Spaanse griep van ruim honderd jaar geleden. Onderzoek wees uit dat Amerikaanse steden die een streng beleid hadden, het daarna economisch beter deden. Ze waren eerder uit de economische problemen. Dus als je streng ingrijpt, is dat niet per se slechter voor de economie.”

Nederland, en veel andere landen ook, storten bakken met geld over bedrijven en zzp'ers uit. Er wordt geld bijgedrukt. Hoe verstandig is dat?

„In normale tijden zijn we heel huiverig voor monetaire financiering, ordinair gezegd extra bankbiljetten drukken. Want we zijn bang voor inflatie, geldontwaarding. Maar nu is er aan de aanbodkant van de econo-

‘Ons land gaat echt niet failliet door de coronacrisis’

Harry Garretsen: „Met een open geest naar dingen kijken, bereid zijn je inzichten aan te passen, is belangrijk.”

FOTO DUNCAN WIJTING

mie een enorme liquiditeitsschok. Op zich solvabele bedrijven die in normale tijden een goede boterham kunnen verdienen, dreigen om te vallen. Van de ene op de andere dag valt de productie stil, of je nou een kapper bent of een productiebedrijf, je uitgaven lopen op een bepaalde manier door, dus dat moet overbrugd worden. Onder economen is grote consensus dat het in dit geval, voor de periode van de acute crisis, verstandig is om ruim overbruggingssteun te verlenen. Je geeft als overheid een maximaal signaal af: ‘Wij zorgen voor overbrugging tot de ergste crisis voorbij is.’

Vier tot zes maanden lijkt te doen. Maar dan?

„Het is duidelijk dat we dit model

‘Als je streng ingrijpt, is dat niet per se slechter voor de economie’

geen tien jaar overeind houden. Maar waar precies het omslagpunt ligt... Ik denk dat je op het moment dat je teruggaat naar enigszins genormaliseerde verhoudingen – dus dat we weer met zijn allen de straat op kunnen, inkopen kunnen doen, bedrijven die weer kunnen gaan draaien – dat we dan die liquiditeitssteun langzamerhand weer een beetje terugdraaien. Maar wanneer

dat is... dat is ongeveer waar mijn kennis als econoom en dus niet-gezondheidsdeskundige ophoudt.”

„Het is ook een beetje *trial and error*. Je probeert iets, kijkt of je het virus onder controle kunt houden, je versoepelt de maatregelen en als de ziekte dan toch weer om zich heen grijpt, word je weer een aantal weken wat strenger. De term pompend remmen kwam al voorbij.”

„Het Centraal Planbureau heeft niet voor niets vier scenario's doorberekend, van licht tot zwaar, afhankelijk van de duur van de crisis. Elk ervan is even waarschijnlijk. Sowie-so komen we in een recessie terecht.”

Nederland is rijker dan de meeste andere landen. Wat schieten we er

als handelsland mee op als wij relatief rijk blijven en de rest van de wereld dramatisch verarmt?

„Dan is het nog steeds mooi meegenomen dat onze buffers redelijk groot zijn. Maar voor een open economie als de onze, die het qua economische groei voor een belangrijk deel moet hebben van Europese handel, is het heel belangrijk dat andere landen de schokken ook kunnen opvangen. Gebeurt dat niet, dan belanden we in het donkerste van de vier CPB-scenario's met een werkloosheid die oploopt tot 10 procent.”

„Anderzijds moet Nederland, met zijn financieel gunstige uitgangspositie, wel aantonen dat we het virus onder controle hebben. Op het moment dat daarover bij andere landen twijfel ontstaat, zal de bereidheid om met ons land zaken te doen afnemen. De conclusie is dat Nederland daar niet al te eigenwijs in moet zijn.”

Als de maatregelen aanslaan, hoe snel kan het economisch herstel dan gaan?

„Heel snel, als de beperkingen kort duren en snel worden opgeheven. In dat geval kunnen we de liquiditeitssteun en de monetaire financiering goed volhouden. En dan hoop je dat je in 2021 weer een beetje *back to normal* bent. Naarmate het langer gaat duren, wordt dat onwaarschijnlijker. Dan kom je meer in een crisis-situatie die een aantal jaren gaat duren.”

Er is angst dat we persoonlijk blut raken, of zelfs als land. Kan dat?

„Hier gaan we niet aan ten onder. Echt niet. Landen gaan niet failliet. Op landelijk niveau kunnen we echt heel veel opvangen. En een land als Nederland kan ook altijd blijven lenen. Wat minister Wopke Hoekstra over diepe zakken zegt, is echt zo. De bereidheid om die maximaal in te zetten, proef je in de discussies. Daar is niet zo snel een einde aan. Dat is iets anders dan dat er oneindige baangaranties zijn. Die zijn er niet. Want uiteindelijk kunnen we niet blijven draaien op liquiditeitssteun van de overheid, dat is geen functionele economie.”

Iedereen zoekt naar houvast. Dat is maar moeilijk te vinden.

„Omdat we te maken hebben met iets waar we in onze moderne wereld economie nog nooit eerder mee te maken hebben gehad en er nog middenin zitten. Met een open geest naar dingen kijken, bereid zijn je inzichten aan te passen, is belangrijk. Geen enkele deskundige heeft de waarheid in pacht. In Nederland zijn we gewend aan het geharnaste eigen gelijk. We zouden de flexibiliteit moeten hebben om te erkennen dat de omstandigheden zo uniek zijn en zo snel wijzigen, dat we bereid moeten zijn het beleid van nu over bijvoorbeeld twee maanden te wijzigen.”

We verlangen consistentie van politici.

„Terecht. We willen geen gejojo. Maar consistentie kan ook zijn: dit is de boodschap tot eind april, en daarna kijken we opnieuw. Dat is een houding die zowel consistent als transparant is.”